

Rapport uke 45: Barnehage- og grunnskoletilbudet til nyankomne barn og unge fra Ukraina

RAPPORT | SIST ENDRET: 03.02.2023

Utgiver: Utdanningsdirektoratet

År: 2023

Innhold

Innledning

- Om undersøkelsen
- Datagrunnlag og metodiske grep

Del 1: Barn og unge i førskolealder (1–6 år)

- Antall nyankomne fra Ukraina i førskolealder
- Deltagelse i barnehagen
- Kommunens vurdering av om tilbudet er tilfredsstillende
- Utfordringer knyttet til å gi et tilfredsstillende barnehagetilbud
- Oppsummering

Del 2: Barn og unge i grunnskolealder (6-15 år)

- Deltagelse i opplæringstilbud
- Organisering av opplæringstilbudet
- Særskilt språkopplæring
- Vurdering av kapasitet
- Oppsummering

Innledning

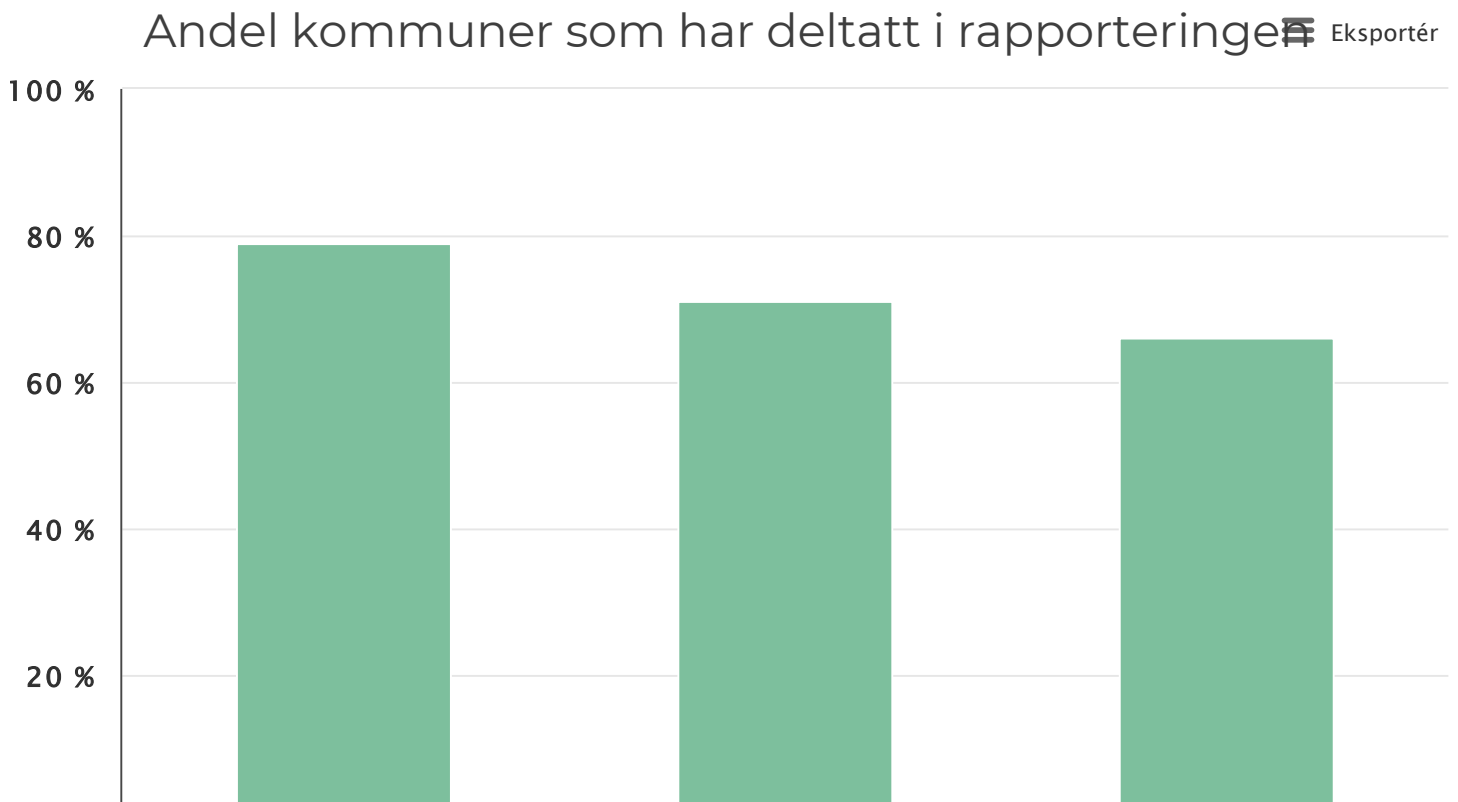
Om undersøkelsen

Statlige virksomheter undersøker kapasiteten i tjenestetilbudet i norske kommuner gjennom en spørreundersøkelse i regi av Statsforvalterenes Fellestjenester (STAF). STAF-løsningen benyttes av Hdir, Bufdir, UDI, NAV og Udir. Helsedirektoratet er koordinator for STAF-løsningen, og sørger for at spørsmålene drøftes med statsforvalterne og et utvalg kommuner i de respektive regionene før undersøkelsen lanseres. Virksomhetene utvikler spørsmål innenfor sine respektive områder, angir formål/behov, og utarbeider svarkategorier og hjelpetekst. STAF sendes til samtlige kommuner i Norge.

Denne rapporten tar utgangspunkt i rapporteringen fra kommunene som er gjennomført i uke 45. Undersøkelsen ble sendt ut i slutten av uke 44, og svarfrist var mandag 07. november. Vi har stilt spørsmål om kommunenes barnehagetilbud til nyankomne barn i alderen 1-6 år, og om kommunenes opplæringstilbud til nyankomne barn i alderen 6-15 år. STAF-løsningen mangler flervalgsmulighet, slik at kommunene kun har anledning til å velge et enkelt alternativ når det kommer til f.eks. opplevde utfordringer.

Datagrunnlag og metodiske grep

Det er totalt 236 av 356 kommuner som deltok i spørringen i uke 45. Dette gir en svarprosent på 66 prosent. Som vi kan se av figur 1 er tendensen siden uke 37 at svarprosenten synker.

Kilde: Utdanningsdirektoratet

Andel kommuner som har deltatt i rapporteringen

	uke 37	uke 41	uke 45
Deltakende kommuner (av totalt 356)	79%	71%	66%

På grunn av ufullstendige eller åpenbart feil svar har vi måttet ekskludere svar fra noen kommuner. Ekskluderingen følger faste, logiske prinsipper basert på en vurdering av hva slags informasjon som kreves for å kunne rapportere på dataene. Eksempler på dette er at det ikke kan være flere barn som har fått opplæringstilbud enn barn som er rapportert å ha ankommet kommunen totalt. Det kan heller ikke være flere vedtak om særskilt språkopplæring enn barn som har fått opplæringstilbud generelt. Dersom feltet med totalt antall barn står tomt, er det heller ikke mulig å foreta riktige utregninger på visse spørsmål for disse kommunene.

Svarene på andre spørsmål, som kapasitetsutfordringer, vil likevel bli inkludert. I tillegg til at vi har ekskludert en del kommuner på grunn av feil og unøyaktigheter i rapporterte antall, er det også variasjon i hvilke spørsmål kommunene har svart på. Noen spørsmål vil derfor ha høyere N enn andre.

Del 1: Barn og unge i førskolealder (1–6 år)

I rapportens Del 1 vil vi beskrive resultater fra STAF-spørringen som omhandler barnehage tilbudet. Det er tredje gang spørsmål om barnehage inkluderes i STAF-rapporteringen. Spørsmålene har vært likelydende hver gang.

Antall nyankomne fra Ukraina i førskolealder

Kommunene ble bedt om å oppgi totalt antall nyankomne barn fra Ukraina (i mottak eller bosatt) i førskolealder, 1-6 år, som bor i kommunen. Samlet for alle kommunene som svarte på spørsmålet er dette tallet 1081.

Deltagelse i barnehagen

For å få rett til barnehageplass, må barnet ha fått innvilget oppholdstillatelse og være bosatt i kommunen.

- Av de 1081 barna som kommunene har rapportert om, er det 921 (85 prosent) som har rett på barnehageplass.
- Av disse er det 751 barn som har fått tilbud om plass, det vil si 82 prosent av de med rett på

barnehageplass.

- I tillegg er det noen kommuner som har gitt et tilbud også til barn som ikke enda har rett på plass. Dette gjelder 51 barn, altså ca. 5 prosent av det totale antallet nyankomne barn fra Ukraina¹.
- Samlet vil det si at rundt 802 av 1081 (74 prosent) nyankomne barn i førskolealder har fått et tilbud om barnehageplass. Av disse er det 637 barn (79 prosent) som benytter seg av tilbudet.
- Det vil si at ca. 59 prosent av det totale antallet nyankomne ukrainske barn i førskolealder har fått et tilbud om barnehageplass som de benytter seg av².

¹ Dette tallet er vesentlig lavere enn tidligere rapporteringer, trolig på grunn av tidligere nevnte feilrapportering som gjør at en rekke kommuner ekskluderes fra datasettet. Det betyr ikke nødvendigvis at tallet i realiteten er så lavt som dette, men at det hefter såpass stor usikkerhet ved de oppgitte tallene at de ikke kan benyttes. Slik datagrunnlaget ser ut nå er det svært begrenset nytteverdi for summen vi oppgir på dette spørsmålet.

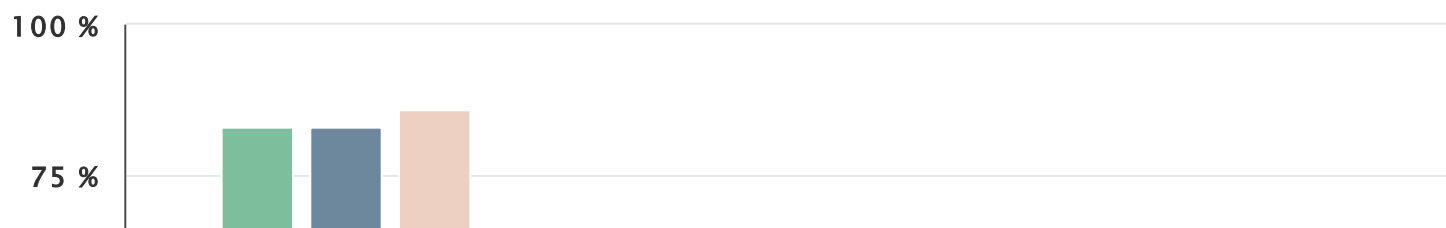
² Det er noe usikkert hvordan kommunene tolker «benytter seg av tilbudet», og hvorvidt barna faktisk møter i barnehagen. Noen kan ha takket ja og dermed i teorien benyttet seg av tilbudet, men uten å møte opp.

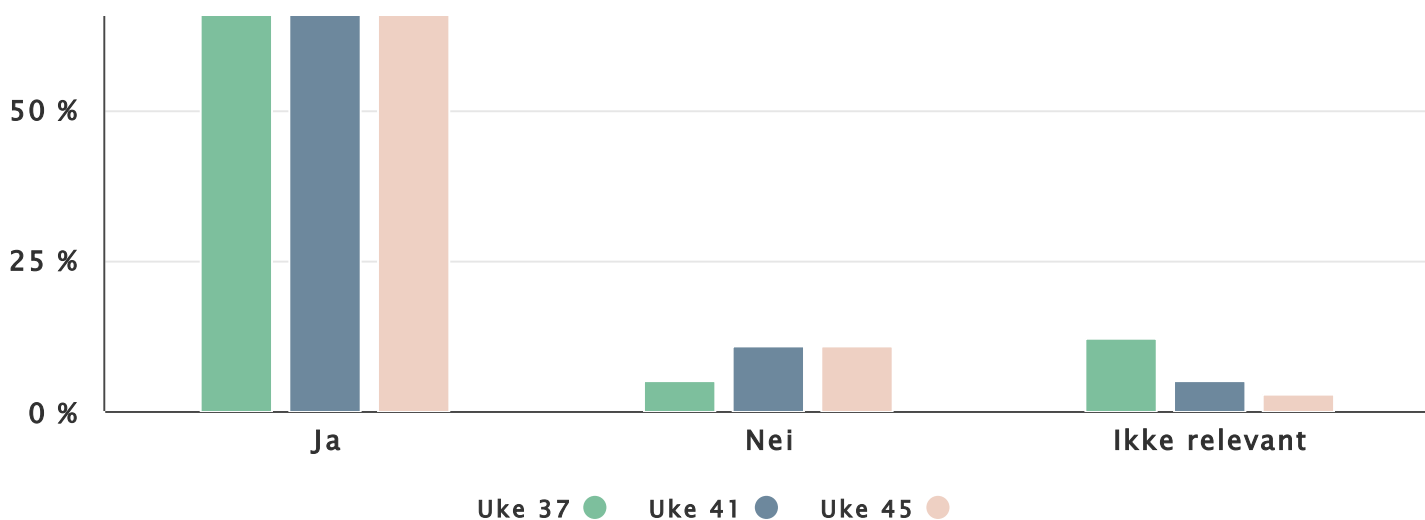
Vi understreker igjen at det hefter usikkerhet ved tallene, i tillegg til at vi ikke vet hvordan situasjonen er i kommunene som har valgt å ikke svare på undersøkelsen.

Kommunens vurdering av om tilbudet er tilfredsstillende

Kommunene ble bedt om å ta stilling til om barnehagetilbudet til nyankomne barn fra Ukraina er tilfredsstillende (se figur 2). 86 prosent av kommunene oppgir at tilbudet er tilfredsstillende, mens 11 prosent svarer at det ikke er det. 3 prosent av kommunene har svart at spørsmålet ikke er relevant. Der vi forrige gang så en klar økning (omtrent en fordobling) i antall kommuner som svarte at barnehagetilbudet ikke var tilfredsstillende, ser vi at dette nå holder seg stabilt på samme nivå som ved forrige rapportering. Noen flere svarer at tilbudet er tilfredsstillende (en økning på 3 prosentpoeng), mens antallet kommuner som har svart «ikke relevant» fortsetter å synke.

Er kommunens barnehagetilbud til nyankomne barn fra Ukraina tilfredsstillende? (N = 223 i uke 45) ≡ Eksportér

Beskrivende tekst. Kilde: \$lenke

Er kommunens barnehage tilbud til nyankomne barn fra Ukraina tilfredsstillende? (N = 223 i uke 45)

	Ja	Nei	Ikke relevant
Uke 37	83%	5%	12%
Uke 41	83%	11%	5%
Uke 45	86%	11%	3%

Blant kommunene som svarer at kommunens kapasitet ikke er tilfredsstillende, peker flere kommuner på at det er mangel på barnehageplasser. Dette handler både om lokaler og personale. Noen kommuner svarer også at kapasiteten er tilfredsstillende per nå, men at kommunens kapasitet fremover er vanskelig, dersom det kommer flere barn. Flere kommuner peker også på at det kan være lange avstander mellom der barna bor og der kommunen har ledig barnehagekapasitet, noe som kan bidra til å begrense deltagelsen.

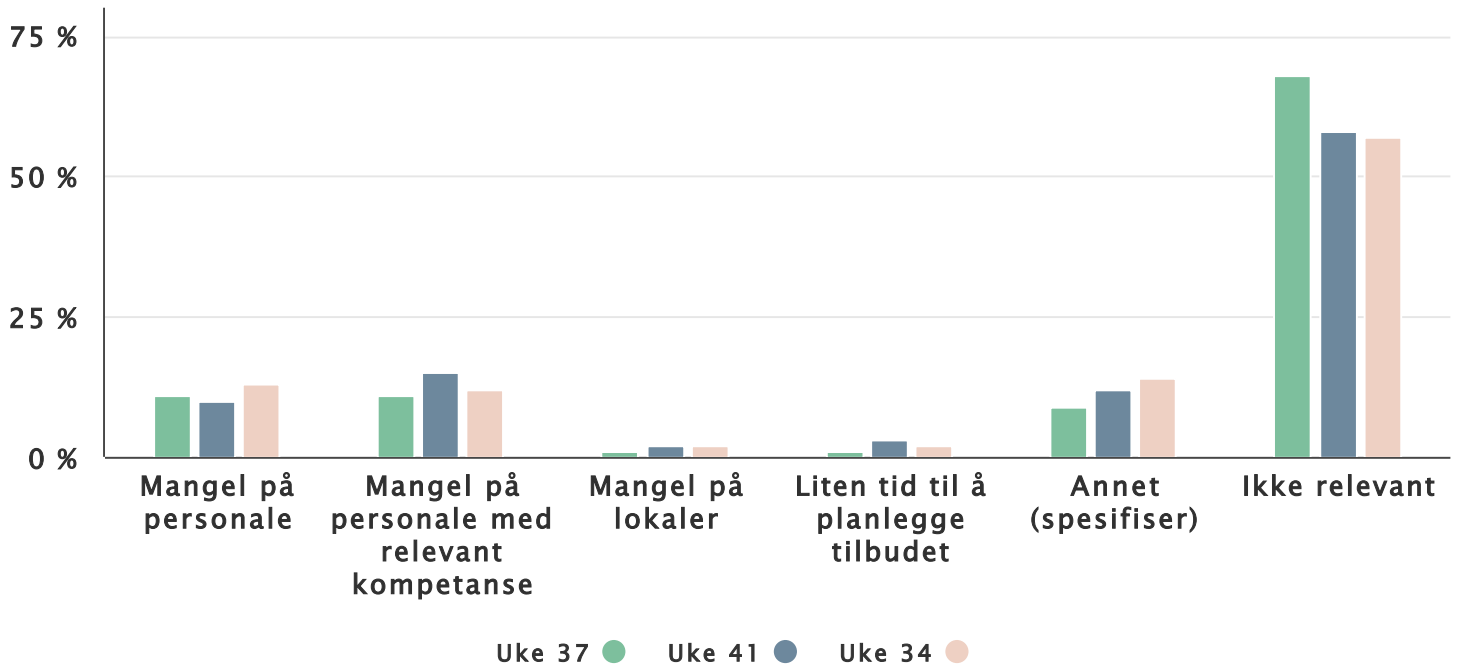
Utfordringer knyttet til å gi et tilfredsstillende barnehage tilbud

Kommunene ble også spurt om hva som var den viktigste utfordringen knyttet til å gi et tilfredsstillende barnehage tilbud, dersom de opplevde utfordringer (se figur 3). Vi minner om at rapporteringsløsningen som er blitt benyttet mangler flervalgsmulighet, slik at kommunene ikke har mulighet til å rapportere om mer enn en utfordring.

13 prosent oppgir mangel på personale som den største utfordringen, og 12 prosent oppgir mangel på personale med relevant kompetanse. 2 prosent oppgir mangel på lokaler, og 2 prosent oppgir liten tid til å planlegge tilbudet. 57 prosent oppgir at spørsmålet ikke er relevant. Merk at grunnet spørsmålets

formulering oppgir noen kommuner utfordringer, selv om de alt i alt vurderer tilbudet til å være tilfredsstillende.

Dersom dere opplever utfordringer knyttet til å gi et tilfredsstillende barnehagetilbud – hva er den viktigste utfordringen? (N = 215 i uke 45)

Kilde: Utdanningsdirektoratet

Dersom dere opplever utfordringer knyttet til å gi et tilfredsstillende barnehagetilbud – hva er den viktigste utfordringen? (N = 215 i uke 45)

	Mangel på personale	Mangel på personale med relevant kompetanse	Mangel på lokaler	Liten tid til å planlegge tilbudet	Annet (spesifiser)	Ikke relevant
Uke 37	11%	11%	1%	1%	9%	68%
Uke 41	10%	15%	2%	3%	12%	58%
Uke 34	13%	12%	2%	2%	14%	57%

Utfordringsbildet bekrefte i merknadene, der mange kommuner trekker frem mangel på personale og mangel på personale med relevant kompetanse som en utfordring. Her trekkes det særlig frem mangel på

språkkompetanse (i ukrainsk og russisk) og utfordringer med henhold til tolk. Enkelte kommuner trekker også frem kompetanse om traumer.

Det kommer også på dette spørsmålet til syne en bekymring rundt antall plasser og fysiske lokaler. Det gis uttrykk for at dette kan bli en større utfordring i tiden som kommer. Som ved spørsmålet om kapasitet, trekker flere kommuner frem geografi og avstand mellom bosted og barnehage som en utfordring.

Samlet sett fremstår det ut fra merknadene som at en betydelig andel av barnehagene har bekymringer rundt fremtidig kapasitet, forstått som tilstrekkelig tilgang på personale, relevant kompetanse og plass i barnehagene.

Oppsummering

Dette var tredje gang det ble gjennomført en rapportering om barnehagetilbudet til nyankomne ukrainske barn via STAF. Omtrent åtte av ti nyankomne ukrainske barn med rett til barnehageplass har fått tilbud om plass. Ved forrige rapportering i uke 41 så vi en forholdsvis stor økning i kommuner som oppga at de hadde utfordringer knyttet til å gi et tilfredsstillende barnehagetilbud – for uke 45 har andelen som oppgir å ha utfordringer holdt seg noenlunde stabilt på samme nivå. Feil og mangler ved datasettet, i tillegg til en lavere svarprosent enn tidligere, gjør at resultatene må tolkes med forsiktighet.

Del 2: Barn og unge i grunnskolealder (6-15 år)

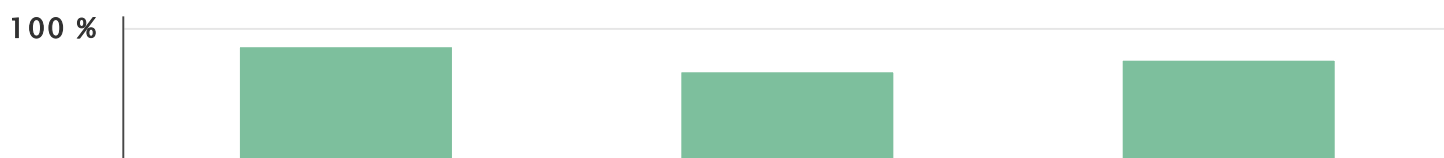
Antall nyankomne fra Ukraina i grunnskolealder

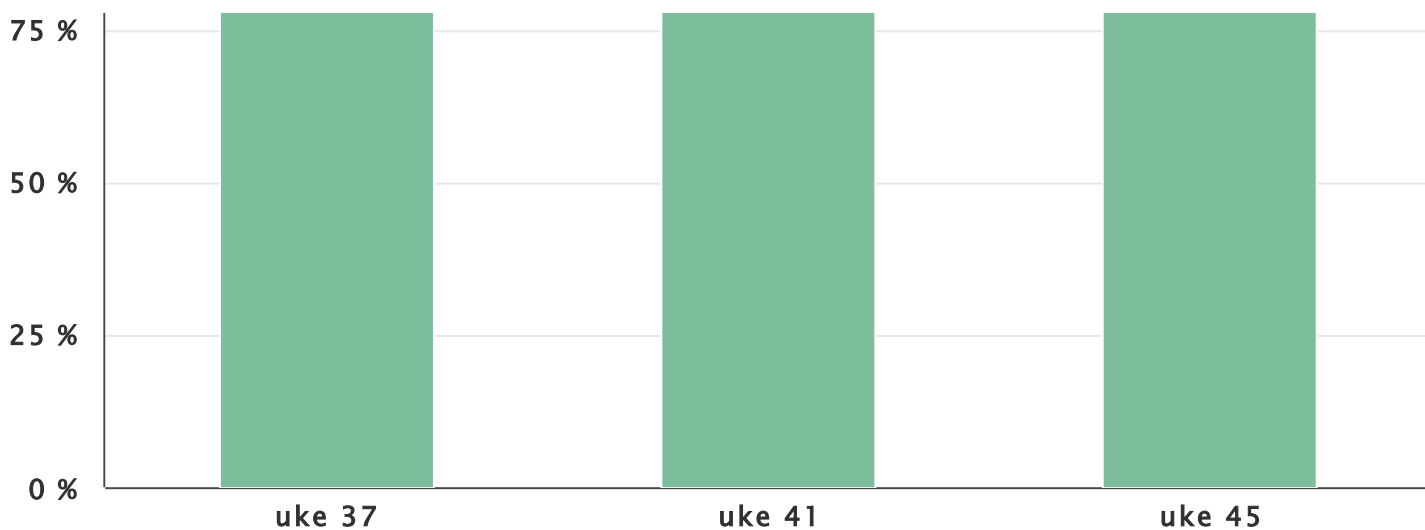
Totalt rapporterer kommunene om 3192 ukrainske barn og unge i grunnskolealder 6-15 år i kommunen. 2496 (78 prosent) er bosatte, mens 696 (22 prosent) er i mottaksfase.

Deltagelse i opplæringstilbud

96 prosent av de bosatte barna er i et opplæringstilbud, mens 91 prosent av barna i mottaksfase er i et opplæringstilbud. Samlet innebærer dette at 95 prosent av de ukrainske barna i kommunene er i et opplæringstilbud i uke 45. Figur 4 viser at denne andelen har holdt seg ganske stabil fra uke 37 til 45.

Andel ukrainske barn og unge (bosatt og i mottaksfase) som mottar et opplæringstilbud (N = 199 i uke 45) ☰ Eksportér

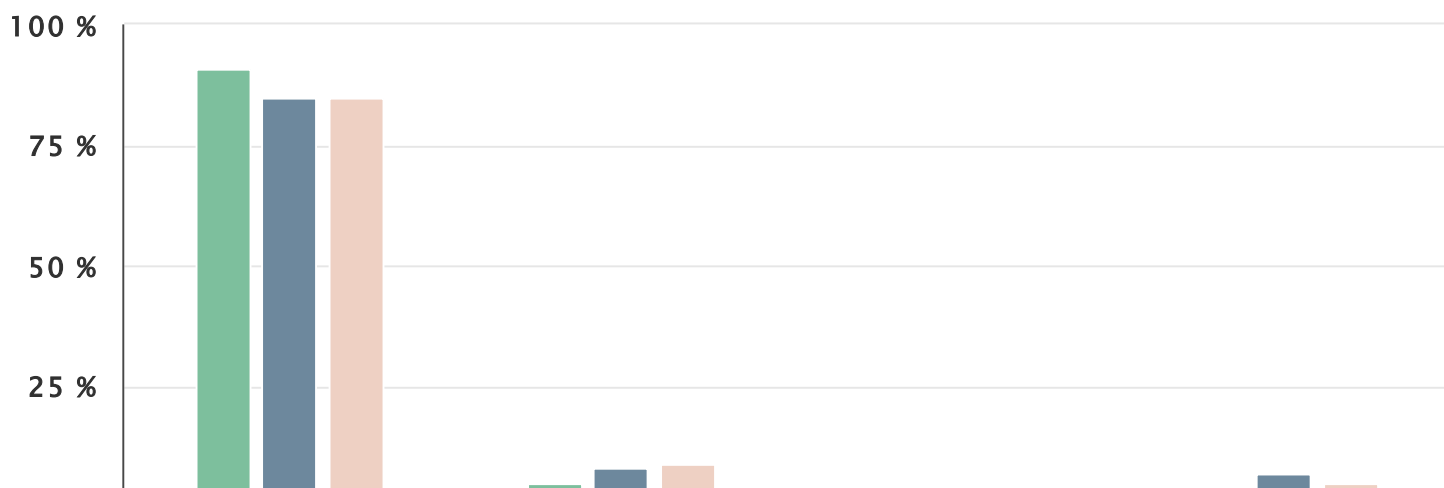
Kilde: Utdanningsdirektoratet

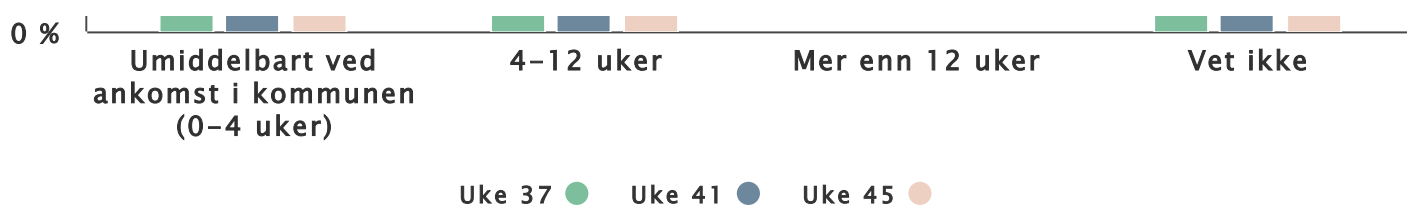
Andel ukrainske barn og unge (bosatt og i mottaksfase) som mottar et opplæringstilbud (N = 199 i uke 45)

	uke 37	uke 41	uke 45
Andel barn og unge	97%	93%	95%

85 prosent av kommunene rapporterer at de har et opplæringstilbud på plass i løpet av de første fire ukene, mens ytterligere 9 prosent svarer at det er på plass innen 12 uker. Figur 5 viser at dette har holdt seg ganske stabilt siden uke 37, men at det er en tendens mot en svak stigning i antall kommuner som bruker 4-12 uker.

Hvor lang tid tar det vanligvis fra ukrainske barn og unge ankommer landet, til de får et opplæringstilbud i din kommune? (N = 224 i uke 45)

Kilde: Utdanningsdirektoratet

Hvor lang tid tar det vanligvis fra ukrainske barn og unge ankommer landet, til de får et opplæringstilbud i din kommune? (N = 224 i uke 45)

	Umiddelbart ved ankomst i kommunen (0-4 uker)	4-12 uker	Mer enn 12 uker	Vet ikke
Uke 37	91%	5%		4%
Uke 41	85%	8%		7%
Uke 45	85%	9%		5%

Kommunene ble videre spurt om de kjente til ukrainske barn og unge som ikke er i et opplæringstilbud, og eventuelt hva som var årsaken til dette. 218 kommuner svarte på dette spørsmålet, og for 191 (88 prosent) av dem var spørsmålet ikke relevant. Blant de øvrige var det 7 som svarte at elevene ikke var tilmeldt skolen, 2 som svarte manglende oppmøte, 4 som svarte deltar på ukrainsk fjernundervisning, og 14 som svarte «annet».

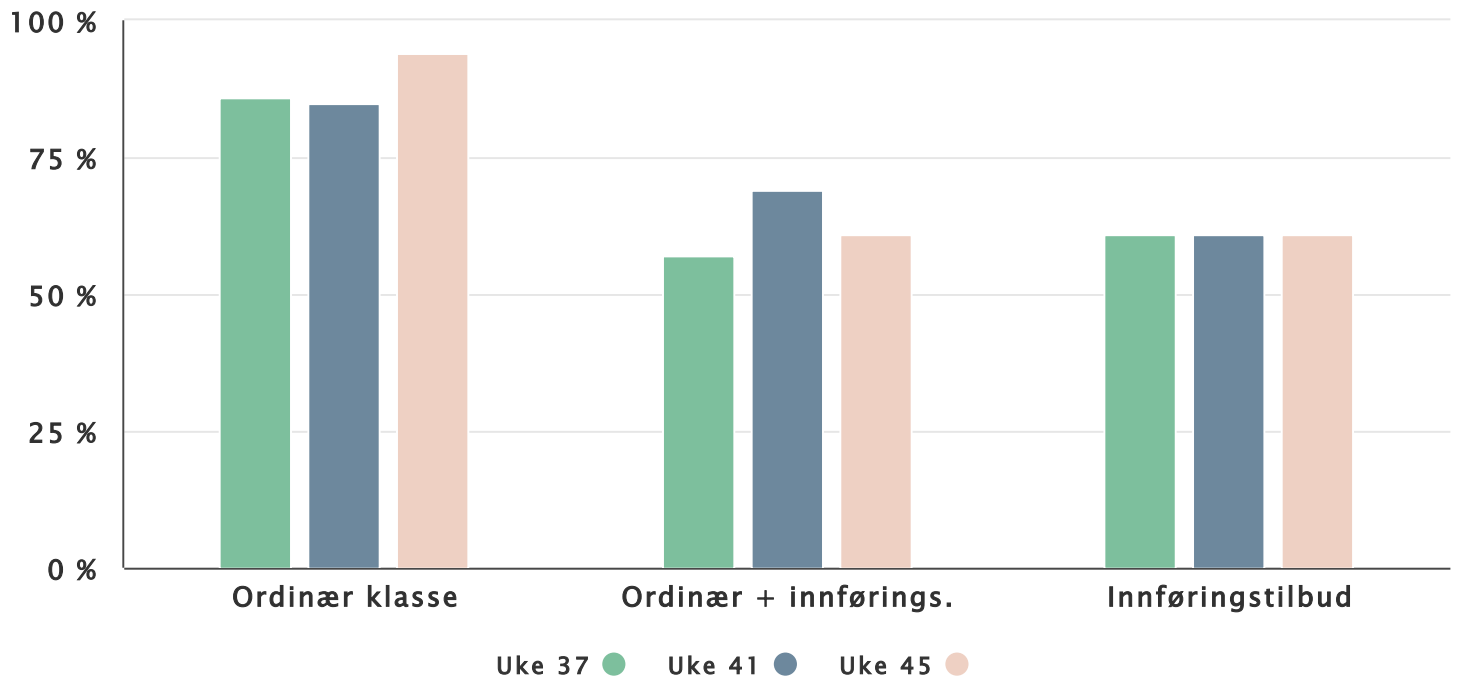
Blant kommunene som har lagt til utdypende kommentarer til spørsmålet, nevnes forhold som at det er gått kort tid siden eleven ankom (under én uke) og at de vil få et tilbud etter hvert. Enkelte kommuner viser også til elever som er under utredning knyttet til medisinske forhold, helse- eller andre særskilte utfordringer. Én kommune viser til en elev som har reist tilbake og ytterligere en kommune melder om en elev som planlegger å reise tilbake (til hjemlandet, Ukraina). Det fremstår dermed ikke i dette materialet som en tydelig tendens eller et mønster knyttet til at barn og unge ikke deltar i opplæringstilbud i grunnskolen.

Organisering av opplæringstilbudet

I organiseringen av opplæringstilbudet skiller vi mellom kommuner som har barn på mottak, og kommuner som bare har bosatte. Figur 6 og 7 viser utviklingen fra uke 37, hvor den tydeligste trenden er nedgang i antall kommuner som gir et rent innføringstilbud. Dette gjelder imidlertid kun blant de kommunene som ikke har barn i mottaksfase.

Hvilke opplæringstilbud gjennomføres i kommunene som har barn på mottak (N i største svarkategori = 34 i uke 45)

☰ Eksportér

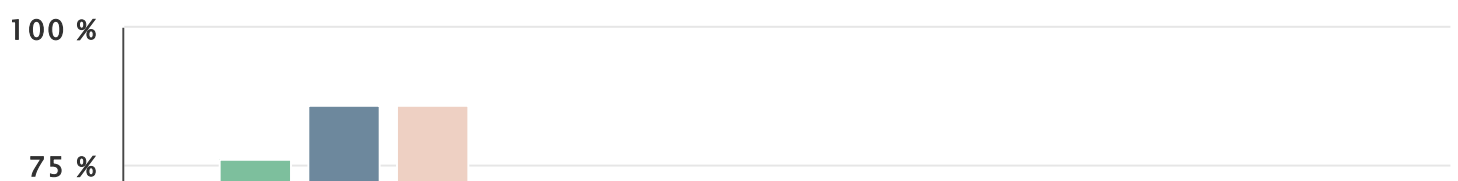
Kilde: Utdanningsdirektoratet

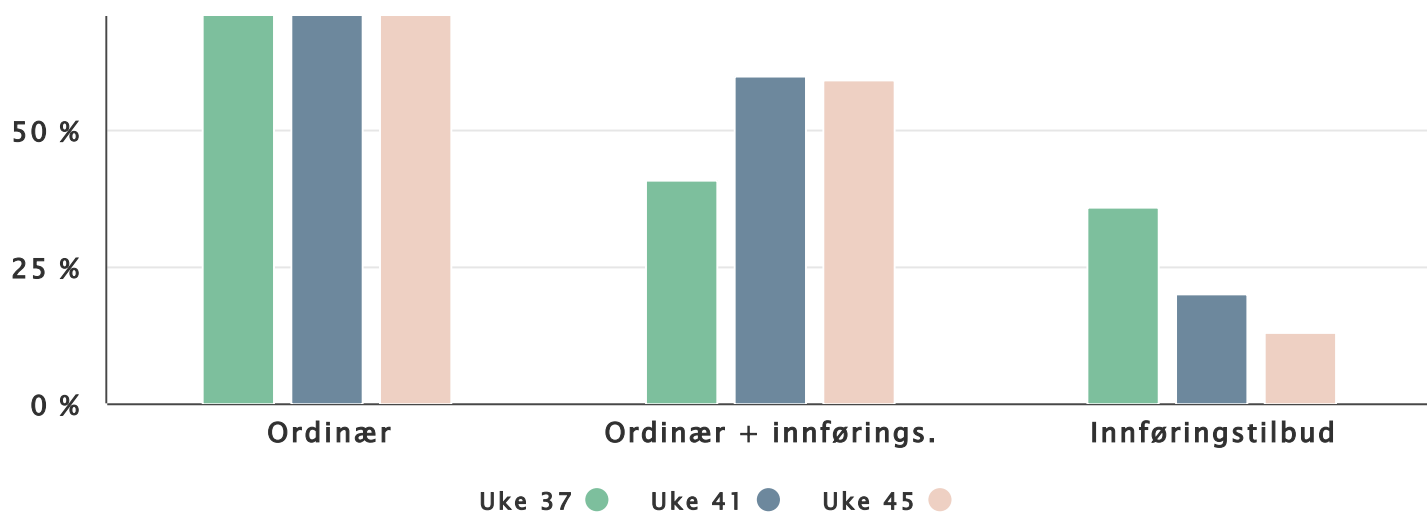
Hvilke opplæringstilbud gjennomføres i kommunene som har barn på mottak (N i største svarkategori = 34 i uke 45)

	Ordinær klasse	Ordinær + innførings.	Innføringstilbud
Uke 37	86%	57%	61%
Uke 41	85%	69%	61%
Uke 45	94%	61%	61%

Hvilke opplæringstilbud gjennomføres i kommunene som ikke har barn i mottaksfase (N i største svarkategori = 145 i uke 45)

☰ Eksportér

Kilde: Utdanningsdirektoratet

Hvilke opplæringstilbud gjennomføres i kommunene som ikke har barn i mottaksfase (N i største svarkategori = 145 i uke 45)

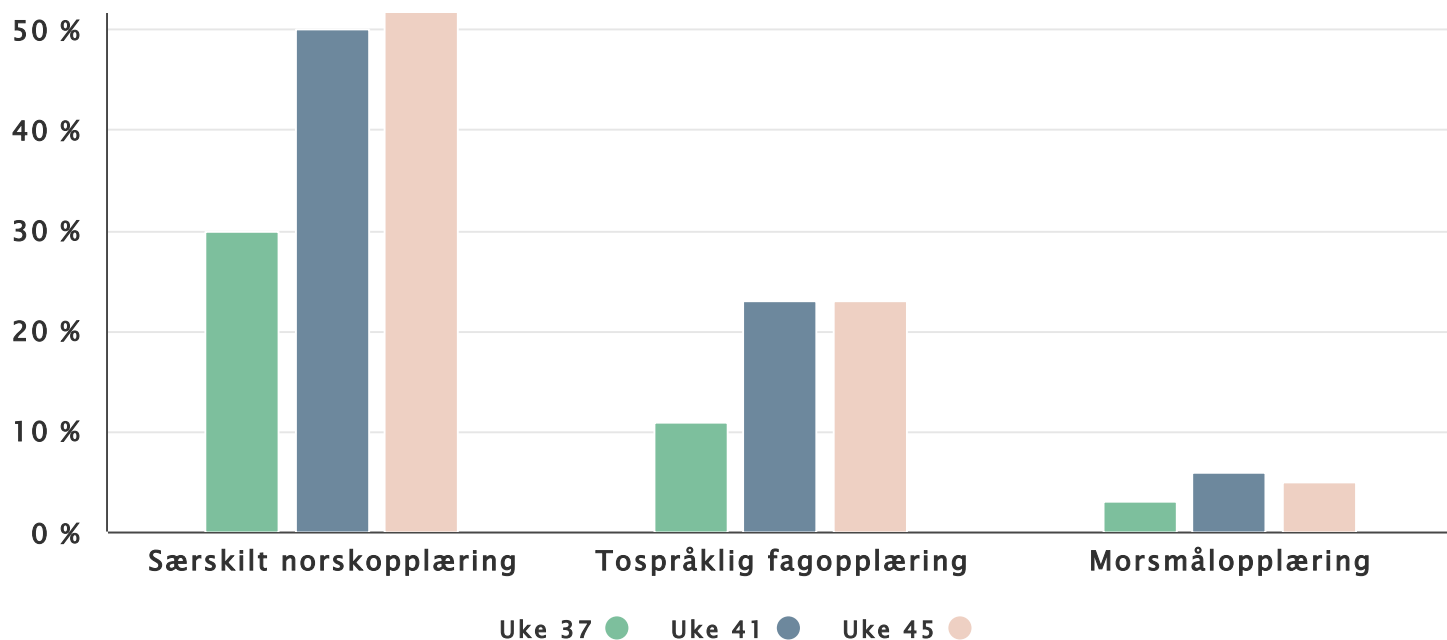
	Ordinær	Ordinær + innførings.	Innføringstilbud
Uke 37	76%	41%	36%
Uke 41	86%	60%	20%
Uke 45	86%	59%	13%

Særskilt språkopplæring

Når det kommer til særskilt språkopplæring, oppgir kommunene at 1722 av 3037 elever har vedtak om særskilt norskopplæring. Dette tilsvarer 57 prosent av elevene. 44 av kommunene svarer blankt på dette feltet, noe som indikerer at de ikke vet. 703 av 3037 elever har vedtak om tospråklig fagopplæring, noe som tilsvarer 23 prosent. 48 av kommunene har svart blankt, noe som indikerer at de ikke vet. 156 av 3037 barn har vedtak om morsmålsopplæring, noe som tilsvarer 5 prosent. 45 av kommunene har svart blankt, noe som indikerer at de ikke vet. Utviklingen fra uke 37 er illustrert i figur 8, og indikerer at en stadig større andel av elevene får vedtak om særskilt norskopplæring.

Andel ukrainske barn og unge med vedtak innen Eksportér særskilt språkopplæring (N=199 i uke 45)

Kilde: Utdanningsdirektoratet

Andel ukrainske barn og unge med vedtak innen særskilt språkopplæring (N=199 i uke 45)

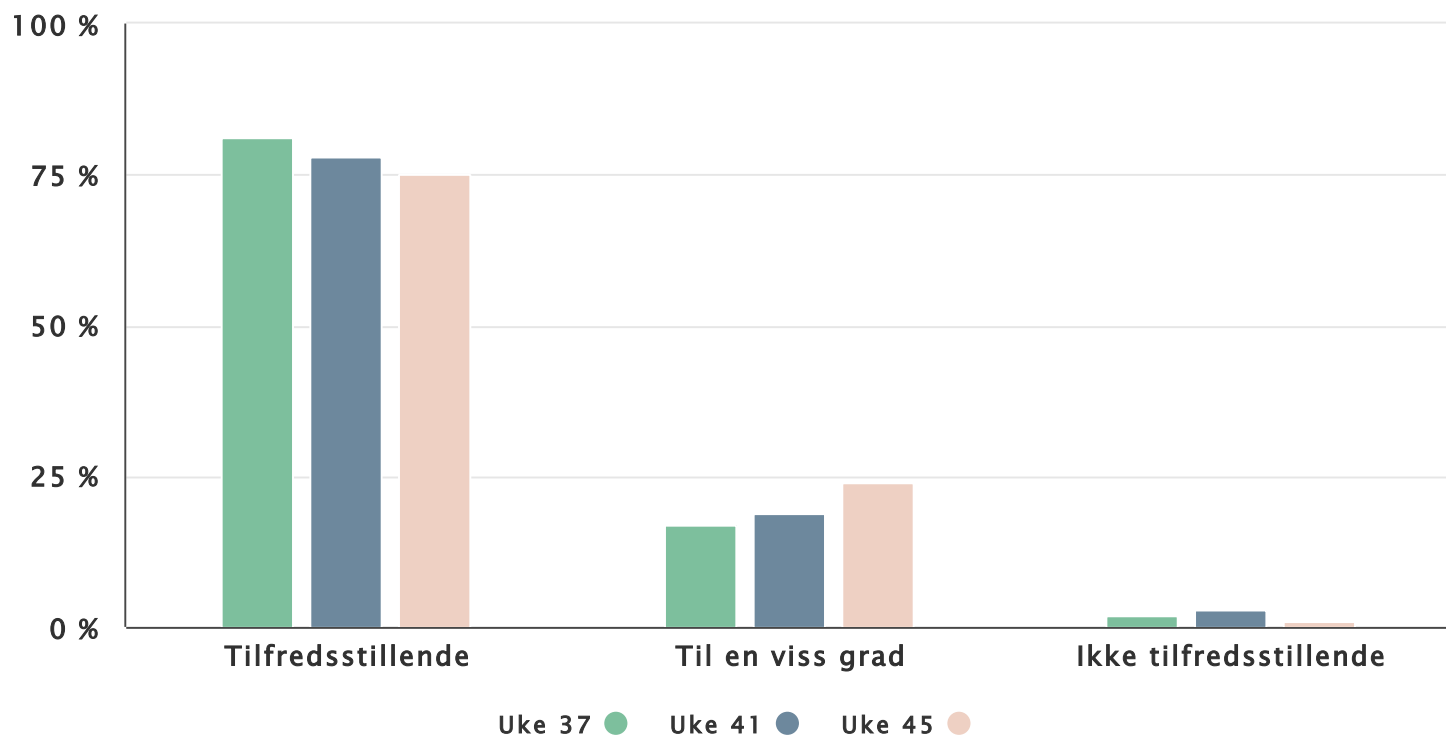
	Særskilt norskopplæring	Tospråklig fagopplæring	Morsmålopplæring
Uke 37	30%	11%	3%
Uke 41	50%	23%	6%
Uke 45	57%	23%	5%

Vi vil presisere at det i spørningen er spurt om vedtak. Vi kjenner til at praksis vil kunne komme før vedtakene. Det kan derfor hende at mange har organisert tilbudet sitt slik at det gis et særskilt språkopplæringstilbud uten at det nødvendigvis er gjort et formelt vedtak som er sendt inn til kommunen og dermed rapporteres her. Under vurderinger av kapasitet og utfordringer med å gi ukrainske barn og unge et tilfredsstillende opplæringstilbud, trekker imidlertid flere kommuner frem mangel på språkkompetanse for å kunne gi tospråklig fagopplæring og morsmåls lærere. Dette omtales nærmere under.

Vurdering av kapasitet

226 av kommunene vurderte sitt eget opplæringstilbud. Samtidig som majoriteten (75 prosent) vurderer sitt eget tilbud som tilfredsstillende, viser Figur 9 en utvikling hvor stadig færre kommuner ser ut til å vurdere sitt eget tilbud som fullt ut tilfredsstillende.

Er kommunens opplæringstilbud til nyankomne barn fra Ukraina tilfredsstillende? (N=226) Eksportér

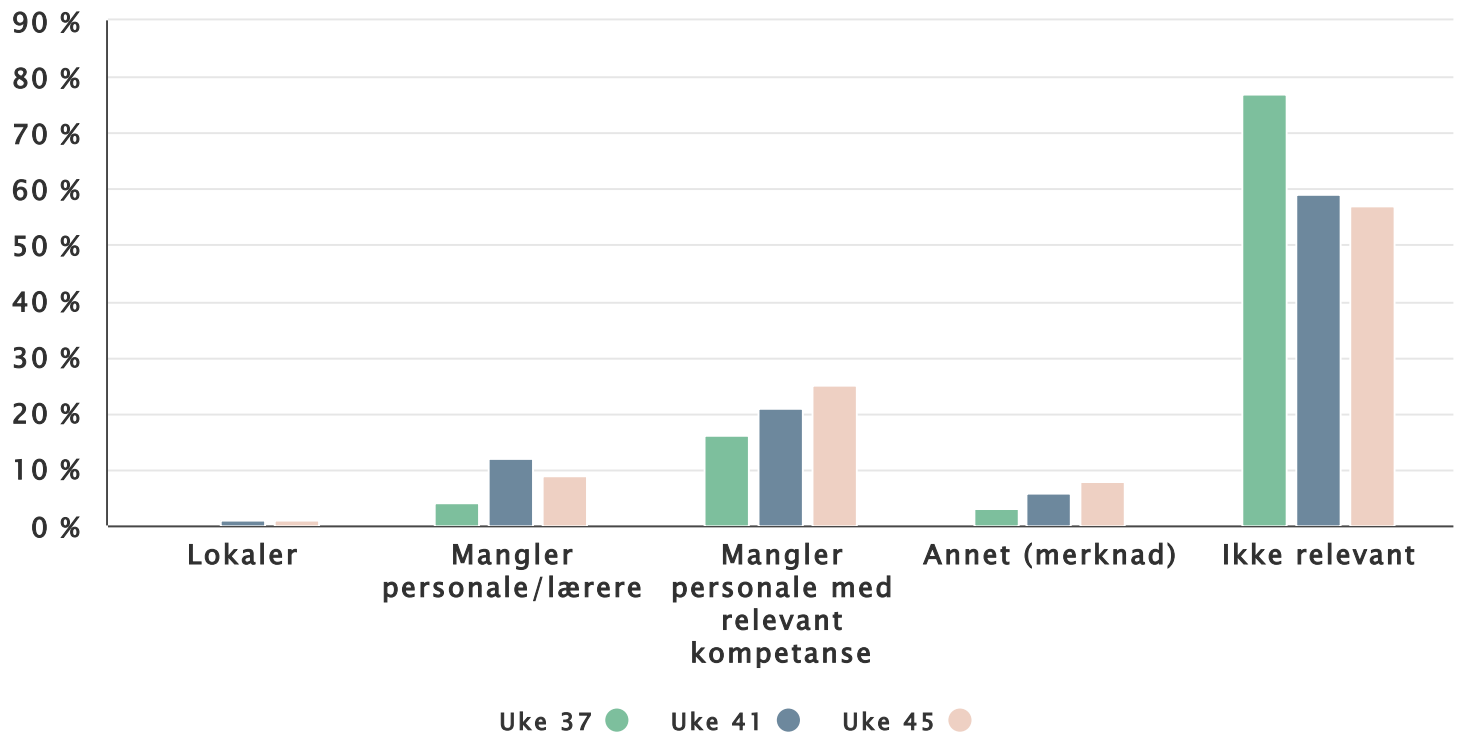
Kilde: Utdanningsdirektoratet

Er kommunens opplæringstilbud til nyankomne barn fra Ukraina tilfredsstillende? (N=226)

	Tilfredsstillende	Til en viss grad	Ikke tilfredsstillende
Uke 37	81%	17%	2%
Uke 41	78%	19%	3%
Uke 45	75%	24%	1%

Som ved tidligere rapporteringer er mangel på personale, samt mangel på personale med relevant kompetanse de viktigste utfordringene, illustrert i figur 10. Figuren indikerer at stadig flere kommuner opplever mangel på personale med relevant kompetanse som en utfordring. Ingen kommuner svarte læremidler som viktigste utfordring, og dette alternativet er derfor tatt ut av figuren. Vi minner om at rapporteringsløsningen som er blitt benyttet mangler flervalgsmulighet, slik at kommunene ikke har mulighet til å rapportere om mer enn en utfordring.

Hva er den viktigste utfordringen knyttet til å gi et tilfredsstillende opplæringstilbud (N=219 i uke 45) Eksportér

Kilde: Utdanningsdirektoratet

Hva er den viktigste utfordringen knyttet til å gi et tilfredsstillende opplæringstilbud (N=219 i uke 45)

	Lokaler	Mangler personale/lærere	Mangler personale med relevant kompetanse	Annet (merknað)	Ikke relevant
Uke 37		4%	16%	3%	77%
Uke 41	1%	12%	21%	6%	59%
Uke 45	1%	9%	25%	8%	57%

I merknaðene peker flere kommuner på språklige utfordringer. Dette er knyttet til manglende språkkompetanse, språkkunnskaper, lite kapasitet på tolk og mangel på språkassistenter. Det er også knyttet til andrespråklæring (norsk som andrespråk) og språkfaglige kompetanse for å gi tospråklig fagopplæring og morsmålsopplæring. Et fåtall kommuner nevner også utfordringer knyttet til lokaler.

Oppsummering

I denne rapporten har vi sammenlignet tallene fra uke 45 med tall fra uke 41 og 37. Det ser ut til å være

noen tendenser i tallmaterialet, samtidig som man må være forsiktig med å trekke for tydelige slutninger da datamaterialet fortsatt er usikkert og må tolkes med forsiktighet.

Antall ukrainske barn og unge som mottar et opplæringstilbud er på over 90 prosent. Samtidig ser det ut til å være en økning i antall kommuner som bruker mellom 4-12 uker på å få på plass et tilbud. Når det gjelder selve opplæringstilbudet ser det ut til å være en nedgang i antall kommuner som gir opplæring i et innføringstilbud, men dette gjelder kun i de kommunene som ikke har barn i mottaksfase. Stadig flere elever ser også ut til å få vedtak om særskilt språklæring.

Angående utfordringer ser det også ut til å være noen trender, hvor det er en liten nedgang i antall kommuner som vurderer tilbudet sitt som fullt ut tilfredsstillende. Det er spesielt mangel på personale med relevant kompetanse som stadig flere kommuner ser ut til å oppleve.